

Ministerstwo
Infrastruktury

Projekt wieloletniego Programu ochrony brzegów morskich
wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko
opracowaną dla tego dokumentu

Ochrona polskiego wybrzeża Co mówi Prognoza oddziaływania na środowisko?

(Streszczenie w języku niespecjalistycznym Prognozy oddziaływania na środowisko)

Spis treści

3	Zakres i cel opracowania prognozy oddziaływania na środowisko	8	Oddziaływania negatywne, w tym znaczące i minimalizacja oddziaływań
4	Zakres i cel ocenianego projektu POBM	9	Oddziaływania pozytywne
4	Planowane działania	10	Oddziaływania skumulowane
5	Lokalizacja działań	13	Skutki braku realizacji projektu POBM
6	Zgodność projektu POBM z dokumentami strategicznymi i planistycznymi	13	Rozwiązania alternatywne
6	Charakterystyka aktualnego stanu środowiska oraz istniejących problemów	13	Oddziaływania transgraniczne
8	Ustalenia i wnioski – potencjalne oddziaływania	14	Podsumowanie

Zakres i cel opracowania prognozy oddziaływania na środowisko

Prognoza oddziaływania na środowisko (dalej: Prognoza), została opracowana dla dokumentu pn. „Program ochrony brzegów morskich” (dalej: projekt POBM lub projekt Programu).

Wykonanie Prognozy dla projektu POBM wynika z zapisów art. 46 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz.U. z 2024 poz. 1112 ze zm.), dalej: ustawa OOŚ.

Prognoza została opracowana zgodnie z art. 51 ust. 2 ustawy OOŚ oraz zawiera informacje zgodnie ze stanem współczesnej wiedzy i metod oceny (art. 52 ust. 1 ww. ustawy). Szczegółowość wykonanych analiz dostosowano do zawartości i stopnia szczegółowości projektu Programu.

W Prognozie uwzględniono wskazania zawarte w uzgodnieniach właściwych organów, tj.

Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, Głównego Inspektora Sanitarnego, Dyrektora Urzędu Morskiego w Gdyni, Dyrektora Urzędu Morskiego w Szczecinie.

Celem opracowanej Prognozy jest identyfikacja potencjalnych i rzeczywistych skutków realizacji wpływu złożeń projektu Programu, w tym potencjalnych znaczących oddziaływań na środowisko i zdrowie ludzi, przy uwzględnieniu możliwych wariantów realizacji projektu.

Zadaniem wykonanej Prognozy jest również zaproponowanie działań minimalizujących, ograniczających potencjalne negatywne oddziaływanie oraz rozważenie rozwiązań alternatywnych.

Podczas opracowania Prognozy przeanalizowano również ocenę potencjalnych i rzeczywistych skutków zaniechania realizacji projektu POBM.

Zakres i cel ocenianego projektu POBM

Podstawowym celem projektu POBM jest ochrona brzegów morskich Rzeczypospolitej Polskiej przed erozją¹, która nasila się wraz ze zmianami klimatu.

Cele szczegółowe to:

- ograniczenie skutków erozji w wybranych lokalizacjach,
- ochrona określonej infrastruktury i zabudowy,
- minimalizacja ryzyka dla życia i zdrowia ludzi związanego z występowaniem zjawisk ekstremalnych.

Prowadzenie działań ochronnych planuje się z zachowaniem naturalnej dynamiki brzegu na odcinkach cennych przyrodniczo.

Za ochronę brzegu morskiego i bezpieczeństwo żeglugi odpowiada administracja morska. Do jej zadań należy m.in. budowa i utrzymanie umocnień brzegowych, ochrona wydm oraz utrzymanie infrastruktury prowadzącej do portów i przystani.

Planowane działania

Wieloletnie obserwacje zmian linii brzegowej oraz badania prowadzone na polskim wybrzeżu pokazują, że skuteczna ochrona brzegu morskiego wymaga stałych działań ograniczających jego niszczenie przez morze.

Główne działania:

- **Budowa, przebudowa, remont i konserwacja umocnień brzegowych** (opaski brzegowe, ostrogi brzegowe, falochrony brzegowe, progi podwodne, okładziny, wały przeciwpowodziowe i przeciwsztormowe);
- **Sztuczne zasilanie** – refulacja² plaży (uzupełnianie deficytu osadów, odbudowa podbrzeża³ i rew⁴);
- **Prowadzenie monitoringu i badań dotyczących stanu brzegu morskiego.**

¹ erozja brzegów morskich - stopniowe niszczenie i cofanie się brzegu pod wpływem działalności morza, fal, prądów i wiatru;

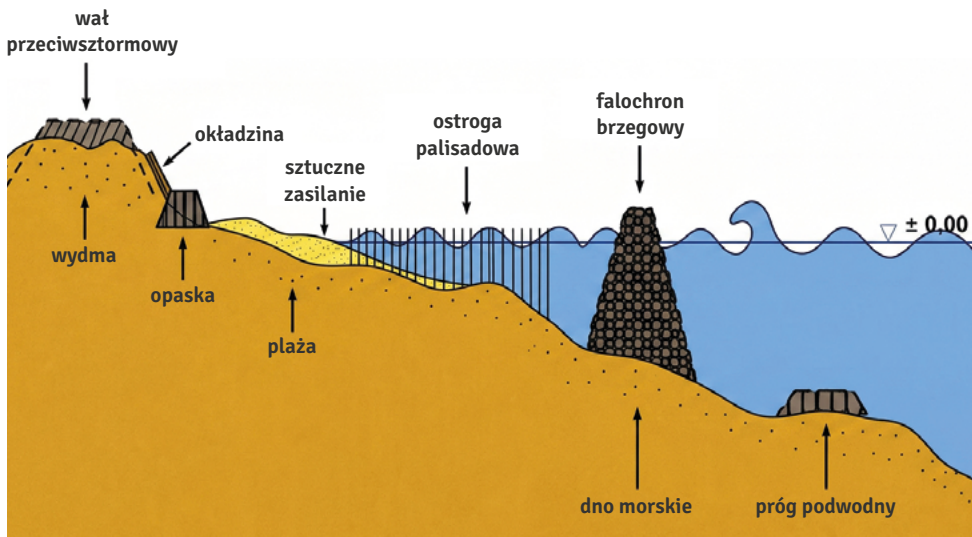
² refulacja plaży - sztuczne uzupełnianie piasku na plaży lub przy brzegu morskim, aby odbudować plażę i wzmocnić ochronę brzegu;

³ podbrzeże - podwodna część brzegu morskiego, położona bezpośrednio przy lądzie, kształtowana przez fale i prądy;

⁴ rewa - piaszczysta lub żwirowa ławica znajdująca się w morzu, równoległa do brzegu albo położona blisko niego;

Rysunek 1.

Lokalizacja przewidywanych w Programie umocnień brzegowych, względem poziomu morza.

Źródło: Raport WWF- Sposoby ochrony brzożów morskich i ich wpływ na środowisko przyrodnicze polskiego wybrzeża Bałtyku⁵;

Lokalizacja działań

W projekcie POBM wskazano 55 odcinków wybrzeża, na których mogą być prowadzone działania ochronne.

Zostały one opisane w sposób ogólny, bez podawania szczegółowych parametrów technicznych, dokładnych lokalizacji i terminów realizacji, ze względu na uzależnienie potrzeby ich realizacji

w przypadku wystąpienia faktycznej potrzeby w wyniku działalności morza (sztormy, falowanie).

Możliwe do podjęcia działania będą polegać na naprawie, utrzymaniu, przebudowie i budowie umocnień brzożowych, monitoringu brzożu oraz refulacji plaży.

⁵ Łabuz T. 2013. Sposoby ochrony brzożów morskich i ich wpływ na środowisko przyrodnicze polskiego wybrzeża Bałtyku. WWF Polska;

Zgodność projektu POBM z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

Przeprowadzona analiza wykazała, że projekt POBM jest zgodny z najważniejszymi krajowymi i międzynarodowymi dokumentami strategicznymi i planistycznymi dotyczącymi ochrony środowiska, ochrony przyrody, gospodarki morskiej, ochrony przed powodzią oraz adaptacji do zmian klimatu.

Przeprowadzona analiza pozwoliła na sformułowanie następujących wniosków:

- Działania określone w projekcie POBM mogą być realizowane tylko wtedy, gdy nie będą powodowały niedopuszczalnych szkód dla środowiska i obszarów chronionych;
- Prowadzenie oceny oddziaływania dla działań zapisanych w projekcie POBM wymagających takiej procedury, zapewni uwzględnienie problematyki zmian klimatu i konieczności ochrony różnorodności biologicznej na poziomie konkretnych przedsięwzięć;
- Działania określone w projekcie POBM są spójne z celami Polityki morskiej RP i w sposób bezpośredni realizują jej cele dotyczące ochrony wybrzeża, bezpieczeństwa ludzi i infrastruktury oraz dostosowania obszarów nadmorskich do skutków zmian klimatu.

Charakterystyka aktualnego stanu środowiska oraz istniejących problemów

Charakterystyka wykonana w ramach rozdziału 5.1 Prognozy objęta:

- obszar morza terytorialnego RP;
- obszary morskie wód wewnętrznych, z wykluczeniem fragmentu Kanału Elbląskiego, gdzie nie planuje się działań ochronnych;
- obszary gmin leżące wzdłuż wybrzeża, znajdujące się w zasięgu bufora 5 km od linii brzegowej morza terytorialnego i obszarów morskich wód wewnętrznych.

⁶ eutrofizacja - nadmierne wzbogacenie wody przez składniki odżywcze, takie jak azot i fosfor, w wyniku którego dochodzi do masowego zakwitów glonów i sinic;

Omówiono: powierzchnię ziemi i gleby, wody powierzchniowe i podziemne, powietrze i klimat, krajobraz, zasoby naturalne, florę i faunę oraz różnorodność biologiczną i obszary chronione, a także ludzi i dobra materialne oraz zabytki.

Do problemów ochrony środowiska, istotnych z punktu widzenia realizacji projektowanego Programu należą: eutrofizacja⁶, zmiany dna morskiego, substancje niebezpieczne, hałas podwodny oraz działanie fal powodujące niszczenie brzegu, cofanie się plaż i degradację klifów.

Ustalenia i wnioski – potencjalne oddziaływania

Zawarte w projekcie POBM działania, realizowane przez Urzędy Morskie, mają charakter ochronny i służą zabezpieczeniu terenów nadmorskich przed erozją i powodzią od strony morza. Zaplanowane prace będą oddziaływały na wody powierzchniowe, różnorodność biologiczną, powierzchnię ziemi

i gleby, zabytki, klimat i powietrze atmosferyczne, krajobraz, zasoby naturalne oraz na warunki życia i zdrowie ludzi. Wyniki w zakresie możliwych oddziaływań opisano w rozdziale 5.7 Prognozy oraz w załącznikach 6-9.

Oddziaływania negatywne, w tym znaczące i minimalizacja oddziaływań

Możliwe negatywne oddziaływania (głównie krótkotrwałe, na etapie realizacji działań dot. budowy, przebudowy, remontu i konserwacji umocnień brzegowych oraz stosowania sztucznego zasilania):

- płoszenie i niepokojenie zwierząt (ryby, ptaki, ssaki);
- zwiększony hałas i drgania;
- ryzyko zanieczyszczenia gleby i wód;
- zmiany jakości wód i ukształtowania dna morskiego;
- lokalne niszczenie siedlisk morskich i nadmorskich;
- naruszenie zabytków archeologicznych.

W efekcie przeprowadzonych analiz, zidentyfikowano również negatywne oddziaływania znaczące – szczególnie na elementy przyrodnicze (siedliska i gatunki) oraz obszary chronione.

Aby ograniczyć negatywne skutki, wskazano działania minimalizujące:

- prowadzenie prac poza okresem lęgowym ptaków lub pod nadzorem przyrodniczym;
- w przypadku identyfikacji cennych siedlisk i gatunków, zapewnienie nadzoru przyrodnika;
- ograniczenie umacniania brzegów w formie opasek, okładzin i wałów lokalizowanych na plażach na rzecz umocnień w środowisku wodno-łądowym;
- w zasięgu siedliska 1170 (rafy), wybór metod ochrony brzegu nie ingerujących bezpośrednio w dno morskie;
- na odcinkach klifowych – ograniczenie stosowania trwałych zabezpieczeń silnie ingerujących w klif oraz wybieranie rozwiązań mniej szkodliwych dla środowiska.

W Prognozie wskazano, że na wybranych odcinkach wybrzeża prace ochronne nie powinny być prowadzone (w zasięgu Wolińskiego Parku Narodowego, 2 istniejących rezerwatów, 1 planowanego rezerwatu), a w jednym z rezerwatów ich zakres powinien zostać odpowiednio zmieniony (Przylądek Rozewski).

Pozwoli to na zachowanie cennych i unikalnych elementów krajobrazu jakimi są klify, wraz z mozaiką siedlisk w ich otoczeniu.

Dodatkowo, w trakcie realizacji przedsięwzięć zaplanowanych w ramach POBM, zalecono stosowanie rozwiązań prośrodowiskowych i dobrych praktyk, które mogą ograniczać oddziaływania o niewielkiej intensywności lub zapobiegać występowaniu sytuacji awaryjnych. Ma to znaczenie ze względu na liczną obecność poszczególnych form ochrony przyrody w potencjalnych obszarach prowadzenia działań wynikających z POBM.

Liczebność poszczególnych form w zasięgu linii brzegowej bądź zlokalizowanych w pasie technicznym⁷ przedstawia się następująco:

- park narodowy - 2,
- park krajobrazowy - 3,
- rezerwat przyrody - 20,
- Natura 2000 - obszar specjalnej ochrony ptaków (OSO) - 14,
- Natura 2000 – specjalny obszar ochrony siedlisk (SOO) - 21,
- obszar chronionego krajobrazu - 15,
- zespół przyrodniczo-krajobrazowy - 3,
- użytek ekologiczny - 7,
- stanowisko dokumentacyjne - 1.

Oddziaływania pozytywne

W wyniku analizy projektu POBM zidentyfikowano potencjalne pozytywne oddziaływania obejmujące m.in.:

- ochronę brzegu przed dalszym niszczeniem;
- zmniejszenie ryzyka osuwania się ziemi na klifach;
- ograniczenie utraty cennych siedlisk przyrodniczych;
- poprawę bezpieczeństwa ludzi i infrastruktury;
- rozwój funkcji turystyczno-wypoczynkowej.

⁷ pas techniczny - pas techniczny – część pasa nadbrzeżnego (obszar lądowy przyległy do linii brzegu morskiego) stanowiący strefę wzajemnego bezpośredniego oddziaływania morza i lądu, będący obszarem przeznaczonym do utrzymania brzegu w stanie zgodnym z wymogami bezpieczeństwa i ochrony środowiska (za ustawą z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 1125 ze zm.));

Oddziaływania skumulowane

Mogą występować zarówno podczas realizacji, jak i likwidacji przedsięwzięć, generowane są w efekcie nakładania się wpływów poszczególnych inwestycji i działań, które charakteryzują się podobnym rodzajem oddziaływania lub emisji zanieczyszczeń.

W tym zakresie dokonano przeglądu obowiązujących i planowanych programów i planów z dziedziny gospodarki morskiej, w ramach których zaplanowano do realizacji działania i inwestycje w obszarach morskich. Ich realizacja może generować oddziaływania, mogące kumulować się z potencjalnymi oddziaływaniami wynikającymi z wdrażania działań zaplanowanych w projekcie POBM.

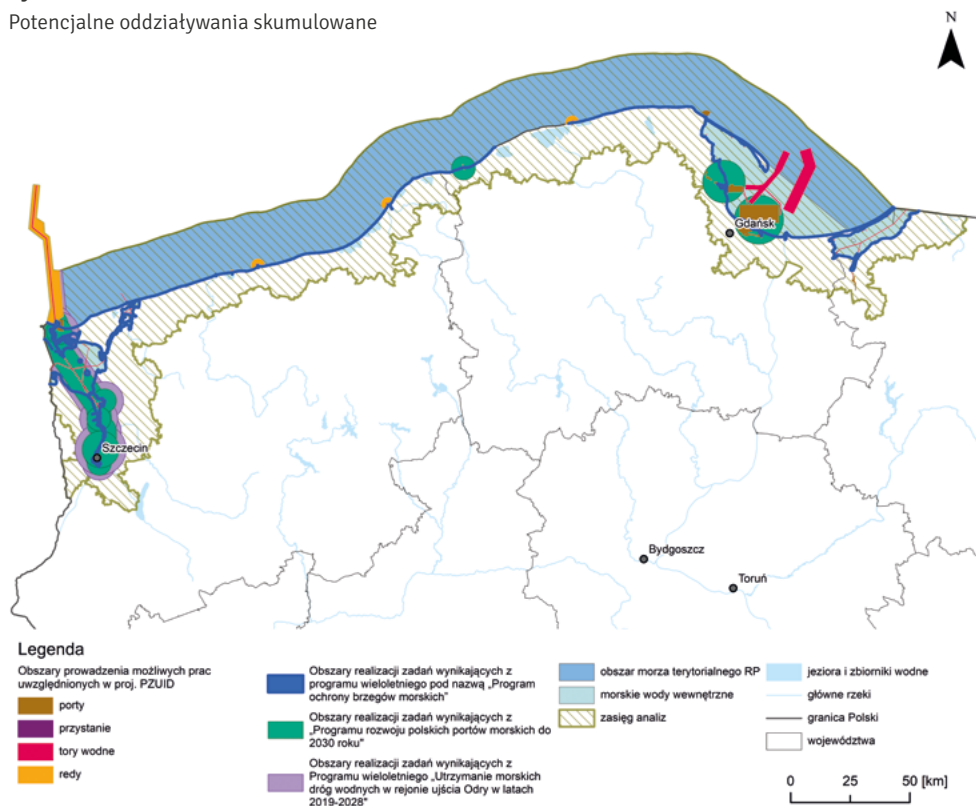

Na mapie (Rysunek 2) przedstawiono potencjalne obszary oddziaływań skumulowanych z uwzględnieniem działań z innych dokumentów planistycznych i programowych, powiązanych obszarowo i tematycznie z działaniami zaplanowanymi w projekcie POBM. Potencjalny wpływ skumulowany może dotyczyć przede wszystkim obszarów prowadzenia działań zlokalizowanych w pobliżu portów i przystani.

Przeciwdziałaniem kumulacji negatywnych oddziaływań powinno być odpowiednie ich planowanie w czasie.

Rysunek 2.

Potencjalne oddziaływania skumulowane

Źródło: opracowanie własne na podstawie projektu POBM, „Projekt programu wieloletniego zapewnienia utrzymania infrastruktury dostępowej od strony morza do portów i przystani morskich do roku 2034”, „Programu rozwoju polskich portów morskich do 2030 roku”, Programu wieloletniego „Utrzymanie morskich dróg wodnych w rejonie ujścia Odry w latach 2019-2028”, danych SIPAM

Wystąpi również synergia prowadzenia działań między zamierzeniami projektu POBM i innych działań w gospodarce morskiej, poprzez wykorzystanie do uzupełniania deficytów osadów strefy brzegowej spowodowanej erozyjnym działaniem morza, urobku z prac pogłębiarskich na torach wodnych i redach portów.

Skutki braku realizacji projektu POBM

W przypadku braku realizacji Programu można spodziewać się przede wszystkim:

- szybszego niszczenia wybrzeża;
- częstszego zalewania terenów nadmorskich podczas sztormów;
- utraty cennych siedlisk przyrodniczych i pogorszenia warunków życia wielu gatunków roślin i zwierząt;
- zwiększonego zagrożenia dla infrastruktury, takiej jak drogi, linie kolejowe, budynki mieszkalne i obiekty turystyczne;
- pogorszenia warunków dla turystyki, portów i rybołówstwa oraz wzrostu kosztów napraw i zabezpieczeń;
- wzrostu zagrożenia dla mieszkańców i ich mienia.

Rozwiązania alternatywne

Ze względu na ogólny poziom szczegółowości projektu Programu, brak jest możliwości wyczerpującego analizowania rozwiązań alternatywnych. Niemniej należy rozważać rozwiązania bardziej korzystne środowiskowo, np. sadzenie roślinności na wydmach i brzegu oraz stosowanie naturalnych materiałów zamiast betonowych elementów.

W ramach Prognozy podkreślono również zagadnienia, na które należy zwrócić szczególną uwagę w trakcie planowania, wyboru opcji realizacji działań, ich lokalizacji oraz sposobu funkcjonowania, do których należą: aktualny stan środowiska naturalnego, określone dla poszczególnych elementów środowiska cele, obowiązujące ograniczenia projektowe i wdrożeniowe, potrzebę minimalizowania negatywnych oddziaływań na każdym etapie realizacji zaplanowanych działań.

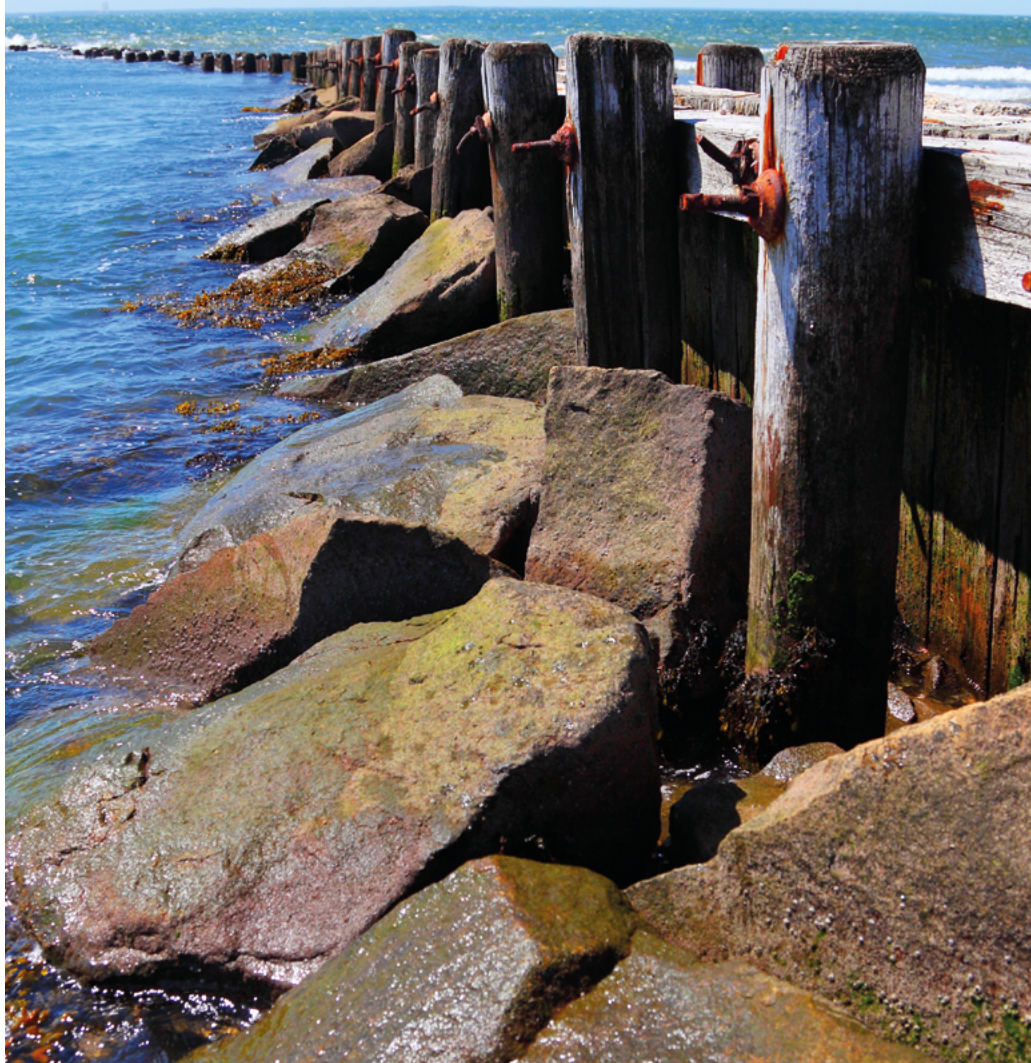
Oddziaływania transgraniczne

Wykonana analiza nie wykazała ryzyka wystąpienia znaczących oddziaływań na środowisko na terenie państw sąsiednich. Nie wskazano zatem konieczności przeprowadzenia postępowania w sprawie transgranicznego oddziaływania na środowisko.

Podsumowanie

Po wyłączeniu części odcinków, ograniczeniu zakresu prac oraz zastosowaniu działań minimalizujących – realizacja projektu POBM nie powinna powodować znaczących szkód dla obszarów Natura 2000 ani innych form ochrony przyrody.

Nie przewiduje się zakłócenia spójności obszarów chronionych ani funkcjonowania korytarzy ekologicznych.

Ministerstwo
Infrastruktury

Ministerstwo Infrastruktury

ul. Chatubińskiego 4/6

00-928 Warszawa

www.gov.pl/web/infrastruktura

